

NASIONALE SENIOR CERTIFIKAAT-EKSAMEN
MEI 2024

REKENINGKUNDE: VRAESTEL I

NASIENRIGLYNE

Tyd: 2 uur

200 punte

Hierdie nasienriglyne is opgestel vir gebruik deur eksaminators en hulpeksaminators van wie verwag word om almal 'n standaardiseringsvergadering by te woon om te verseker dat die riglyne konsekwent vertolk en toegepas word by die nasien van kandidate se skrifte.

Die IEB sal geen bespreking of korrespondensie oor enige nasienriglyne voer nie. Ons erken dat daar verskillende standpunte oor sommige aangeleenthede van beklemtoning of detail in die riglyne kan wees. Ons erken ook dat daar sonder die voordeel van die bywoning van 'n standaardiseringsvergadering verskillende vertolkings van die toepassing van die nasienriglyne kan wees.

VRAAG 1 VOORRAAD EN BTW

Verwys na die inligting aangaande Shah Soda.

Hierdie vraag bestaan uit twee dele: 1A en 1B.

VRAAG 1A BTW

BTW word bereken teen 15%

1.1 Ontleed die transaksies en hul effek op die bedrag wat vir BTW aan die SAID verskuldig is volgens die tabel hier onder.

	Berekening	BTW-bedrag	Effek op die bedrag aan SAID verskuldig
	Saldo op 1 Februarie 2023	R7 500 (kt)	
1	$13\,000 \times \frac{15}{100}$	1 950	Afname
2	$6\,440 \times 7\frac{1}{2}\% = 483 \times \frac{15}{115}$	63	Toename
3		360	Toename
4	$3\,680 \times \frac{15}{115}$	480	Afname

VRAAG 1B VOORRAADSTELSELS

1.2 Bereken die geweege gemiddelde van een eenheid koeldrank vir die jaar geëindig 28 Februarie 2023.

$$\frac{1\,400\,000}{350\,000} + \frac{5\,575\,000}{1\,550\,000} - \frac{105\,000}{35\,000} * + 30\,500 = \frac{6\,900\,500}{1\,865\,000}$$

= R3,70

*35 000 × 3 = 105 000

1.3 Bereken hoeveel bottels koeldrank aan die werknemers gegee is.

$$350\,000 + 1\,550\,000 - 35\,000 - 275\,000 = 1\,575\,000 + x$$

$$= 15\,000 \text{ bottels}$$

1.4 Voltooi die Handelstaat vir die verkope van **koeldrank slegs** vir die jaar geëindig 28 Februarie 2023.

Verkope (1 575 000 × 9)	14 175 000
Koste van verkope	(5 827 500)
Beginvoorraad	1 400 000
Aankope (5 575 000 – 55 500 [15 000 × 3,70])	5 519 500
Min Terugsendings <small>kan verreken word met aankope</small>	(105 000)
Vraggeld op aankope	30 500
Eindvoorraad (275 000 × 3,70)	(1 017 500)
Bruto wins	Moenie bereken nie

1.5 Bereken die koste van verkope vir die **blokke ys** vir die jaar geëindig 28 Februarie 2023.

$$(300 + 1\,200 - 250 - 100 = 1\,150)$$

$$300 \times 9 = 2\,700$$

$$400 \times 8 = 3\,200$$

$$800 - 250 - 100 = 450 \times 7 = 3\,150$$

$$= 9\,050$$

Of

$$2\,700 + 8\,800 - (1\,750 + 700 [(250 + 100) \times 7]) = 9\,050$$

1.6 Die eienaar het 'n kwotasie van R4 800 ontvang om die vrieskas te herstel. Verduidelik waarom dit vir die onderneming winsgewend sou wees om die vrieskas te herstel toe die waarde van die ys wat gesmelt het minder as R1 000 was. Gebruik syfers om jou antwoord te ondersteun.

$$\text{Verkoop } 1\,150 \times R30 = R34\,500$$

$$\text{Min koste} = R9\,050 ; \text{ Min verlies} = R700 (R1\,000) ; \text{ Min herstelwerk} = R4\,800$$

maak steeds R19 550 (koste R9, wins (19 550 / 1 150 = R17) byna 200%

Gevolgtrekking: Winsgewend – hou aan verkoop of Omset op ys (R34 500) teenoor omset op koeldrank (R14 175 000) – nie die moeite werd nie. Kan egter 'n waardetoegevoegde klantediens wees.

VRAAG 2   MAATSKAPPY FINANSIËLE STATE

Verwys na die inligting aangaande Mkhize Motors Bpk.

BEREKENINGSPASIE

Indien jy hierdie spasio vir berekeninge wil gebruik, moet jy asseblief die besonderhede van die bedrag wat jy uitwerk duidelik benoem. Alle finale bedrae moet na die finale vraag oorgedra word.

Handelsvoorraadtekort	Verbruiksgoedere
$695\ 000 - 6\ 200 - 2\ 500 - 672\ 000$ $= 14\ 300$	$1\ 250 + 45\ 700 - 2\ 250 - 1\ 960$ $= 42\ 740$
Waardevermindering	
$1\ 160\ 000 - 935\ 000 = 225\ 000$ < $1\ 160\ 000 \times 20\% = 232\ 000$ ^ Dus $224\ 999$ aanvaar $225\ 000$	
Huurinkomste	
$89\ 200 = 8x + 3(1,05x)$ $\quad\quad = 11,15x$ $8\ 000 = x$ $8\ 400 = x + 5\%$	
Geweegde gemiddelde aandeleprys	
$\frac{37\ 440\ 000}{4\ 800\ 000} + \frac{8\ 960\ 000}{1\ 000\ 000} = \frac{46\ 400\ 000}{5\ 800\ 000}$ $(1\ 000\ 000 \times 8,96)$	$= R8,00$
Skenkings	
$12\ 400 \times 100 / 200 = 6\ 200$	

2.1 Voltooi die Staat van Omvattende Inkomste (Inkomstestaat) van Mkhize Motors Bpk vir die jaar eindigende 28 Februarie 2023.

Verkope (15 900 000 – 420 000 + 7 500)	15 487 500
Koste van verkope (5 300 000 + 2 500)	(5 302 500)
Bruto wins	10 185 000
Bedryfsinkomste	Moenie bereken nie
Fooi-inkomste (372 600 – 2 800)	369 800
Huurinkomste (89 200 + 8 400)	97 600
Korting ontvang (38 500 – 800)	37 700
Oninbare skuld verhaal	7 000
Voorsiening vir oninbare skuld-aansuiwering (23 500 – 22 736)	764
Bedryfsuitgawes	Moenie bereken nie
Verbruiksgoedere (1 250 + 45 700 – 2 250 – 1 960)	42 740
Water en elektrisiteit (79 400 + 7 200)	86 600
Reklame (516 000 + 32 000)	548 000
Bankkoste (4 290 + 390)	4 680
Oninbare skuld (45 200 + 5 280) (9 600 × 55/100)	50 480
Versekering	62 400
Diverse uitgawes	Moenie bereken nie
Salarisse en lone	1 086 000
Werkgewersbydraes	97 740
Korting toegestaan	23 850
Skenkings	6 200
Handelsvoorraadtekort	14 300
Waardevermindering	224 999
Bedryfswins	Moenie bereken nie
Rente-inkomste (16 400 + 450)	16 850
Rente-uitgawe (23 040)	(23 040)
Netto wins voor belasting	2 004 000
Belasting vir die jaar (586 300 + 14 900)	(601 200)
Netto wins na belasting	1 402 800

2.2 Voltooi die volgende aantekeninge by die finansiële state soos op 28 Februarie 2023:

2.2.1 **Handels- en ander ontvangbare rekeninge**

Netto handelsdebiteure	545 664
Debiteurekontrole (578 000 – 9 600)	568 400
Min: Voorsiening vir oninbare skuld (568 400 × 4%)	(22 736)
Opgelope inkomste	8 400
Vooruitbetaalde uitgawes	2 250
	Moenie bereken nie

2.2.2 **Behoue inkomste/Opgehoopte wins**

Saldo aan die begin van die jaar	16 420 000
Netto wins NA belasting	1 402 800
Terugkoop van aandele (250 000 × [9,95 – 8 =] 1,95)	(487 500)
Dividende op gewone aandele	(1 972 000)
*Betaal	928 000
*Verklaar (5 800 000 × 0,18)	1 044 000
Saldo aan die einde van die jaar	Moenie bereken nie

2.2.3 **Handels- en ander bedrae betaalbaar**

Handelskrediteure (714 000 + (8 000 [7 200 + 800]))	722 000
Vooruitontvange inkomste	2 800
Opgelope uitgawes (7 200 + (32 000 – 7 500))	31 700
Aandeelhouers vir dividende	1 044 000
Deposito: Huurinkomste	9 000
Korttermynleningspaaieiment	24 000
SAID (Inkomstebelasting)	14 900
	Moenie bereken nie

VRAAG 3 KONTANTVLOEISTATE

Verwys na die inligting aangaande Lenola Leads Bpk.

3.1 3.1.1 Bereken die volgende syfers vir aantekening 1 en dié wat met bedryfs-aktiwiteite verband hou:

Netto wins na belasting																																									
$\frac{X}{4\,600\,000} = 7$ $= 32\,200\,000$																																									
Voorraad																																									
$1,15 - 0,75: 1 = 0,4 \times 964\,000 = 385\,600 - 679\,000$																																									
Handels- en ander bedrae betaalbaar																																									
<table border="0"> <tr> <td>780 400</td> <td>-</td> <td>450 700</td> <td></td> </tr> <tr> <td>16 000</td> <td></td> <td>17 000</td> <td></td> </tr> <tr> <td><u>21 600</u></td> <td></td> <td><u>23 800</u></td> <td></td> </tr> <tr> <td>818 000</td> <td></td> <td>491 500</td> <td></td> </tr> <tr> <td>= 326 500</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	780 400	-	450 700		16 000		17 000		<u>21 600</u>		<u>23 800</u>		818 000		491 500		= 326 500				<table border="0"> <tr> <td>Or</td> <td>1 287 000</td> <td>-</td> <td>964 000</td> </tr> <tr> <td></td> <td>- 9 300</td> <td></td> <td>14 100</td> </tr> <tr> <td></td> <td>- 39 700</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>-</td> <td></td> <td>21 400</td> </tr> <tr> <td></td> <td>- 420 000</td> <td></td> <td>437 000</td> </tr> </table>	Or	1 287 000	-	964 000		- 9 300		14 100		- 39 700				-		21 400		- 420 000		437 000
780 400	-	450 700																																							
16 000		17 000																																							
<u>21 600</u>		<u>23 800</u>																																							
818 000		491 500																																							
= 326 500																																									
Or	1 287 000	-	964 000																																						
	- 9 300		14 100																																						
	- 39 700																																								
	-		21 400																																						
	- 420 000		437 000																																						

3.1.2 Voltooi Aantekening 1: Versoening tussen wins voor belasting en kontant uit bedrywigehede gegeneer.

Net wins voor belasting (32 200 000 × 100 /70)	46 000 000
Aansuiwerings vir:	
Waardevermindering	345 000
Rente-uitgawe	63 400
Bedryfswins voor veranderinge in bedryfskapitaal	46 408 400
Veranderinge in bedryfskapitaal	(54 300)
~~*Toename/*~~ Afname in voorraad	293 400
Toename/ ~~Afname~~ in ontvangbare rekeninge	(21 200)
~~*Toename/*~~ Afname in bedrae betaalbaar	(326 500)
Kontant uit bedrywigehede gegeneer	Moenie bereken nie

*Skrap wat nie van toepassing is nie of omkring die korrekte definisie van die beweging.

3.1.3 Bereken die volgende bedrae soos wat hulle in die **bedryfsaktiwiteiteafdeling** van die Kontantvloeistaat vir die jaar geëindig 28 Februarie 2023 sal verskyn:

(a) Rente betaal

$$9\ 300 + 63\ 400 - 14\ 100 = 58\ 600$$

(b) Dividende betaal

$$420\ 000 + (4\ 600\ 000 \times 0,08 = 368\ 000) = 788\ 000$$

OF

$$420\ 000 + 368\ 000 = 788\ 000$$

(c) Belasting betaal

$$- 15\ 900 + 13\ 800\ 000 - 21\ 400$$

$$= 13\ 762\ 700$$

3.2 Voltooi die **beleggingsaktiwiteiteafdeling** van die Kontantvloeistaat vir die jaar geëindig 28 Februarie 2023.

Kontantvloei uit beleggingsaktiwiteite	(400 000)
Aankoop van vaste bates	(1 003 000)
Opbrengs op die verkoop van vaste bates	373 000
Afname in beleggings (480 000 – 250 000)	230 000

Berekeninge vir beleggingsaktiwiteite

Vaste bates (boekwaarde)

$$2\ 652\ 000 + x = 373\ 000 + 345\ 000 + 2\ 937\ 000$$

$$= 1\ 003\ 000$$

3.3 Bereken die netto verandering in kontant en kontantekwivalente vir die jaar geëindig 28 Februarie 2023. Dui aan of dit 'n invloei of uitvloei van kontant is.

$(4\ 300 - 39\ 700) = - 35\ 400$ $- 103\ 000$ $= 138\ 400$	
Invloei	Uitvloei

VRAAG 4   VERVAARDIGING

Verwys na die inligting aangaande Caplan Carpets.

DEEL A   VASTE BATES

- 4.1   Bereken die volgende bedrag in die spasie wat hier onder voorsien word. Let asseblief daarop dat die finale bedrag korrek na die aantekening hier onder oorgedra moet word.

Waardevermindering op oorblywende (ou) toerusting.

$1\ 356\ 400 - ([380\ 000 - \{149\ 045 - 36\ 045 = 113\ 000\}] = 267\ 000)$

$= 1\ 089\ 400 \times 18\% = 196\ 092$

Or

2 460 000	- 1 103 600
-380 000	- 113 000

- 4.2   Voltooi die vaste bate-aantekening soos dit in die finansiële state vir die jaar geëindig 28 Februarie 2023 sal verskyn.

	TOERUSTING
Drawaarde op 1 Maart 2022	1 356 400
Kosprys	2 460 000
Opgehoopte waardevermindering	(1 103 600)
Beweging	Moenie bereken nie
Byvoegings	600 000
Verkope (380 000 – 149 045)	(230 955)
Waardevermindering (36 045 + 27 000* + 196 092)	(259 137)
Drawaarde op 28 Februarie 2023	Moenie bereken nie
Kosprys (2 460 000 + 600 000 – 380 000)	2 680 000
Opgehoopte waardevermindering	Moenie bereken nie

*600 000 × 18% × 3/12

DEEL B   **VERVAARDIGING**

4.3 Voltooi die Produksiekostestaat vir die jaar geëindig 28 Februarie 2023:

Direkte (primêre) koste	21 074 940
Direkte materiaal (grondstowwe)	19 010 000
Direkte arbeid	2 064 940
Fabrieksbokoste	1 475 060
Totale vervaardigingskoste	22 550 000
*Goedere-in-bewerking aan die begin van die jaar	3 260 000
*Goedere-in-bewerking aan die einde van die jaar	(2 980 000)
Produksiekoste van klaargoedere	22 830 000

4.4 Fabrieksbokoste

Indirekte arbeid	907 200
Indirekte materiaal $(69\,500 - 72\,600 + 236\,000) \times 85\%$	197 965
Huuruitgawe	672 000
Versekering	66 600
Waardevermindering	259 137
Diverse fabrieksuitgawes	Moenie bereken nie
	1 475 060

4.5 Bereken die koste van verkope vir die jaar geëindig 28 Februarie 2023:

$$6\,420\,000 - 6\,640\,000 + 22\,830\,000 = 22\,610\,000$$

BEREKENINGSPASIE

Indien jy hierdie spasie vir berekeninge wil gebruik, moet jy asseblief die besonderhede van die bedrag wat jy uitwerk duidelik benoem. Alle finale bedrae moet na die finale vraag oorgedra word.

Indirekte arbeid
$604\,800 \times \frac{100}{72}$ $= 840\,000 + 8\% (67\,200)$ $= 907\,200$
Direkte arbeid
$16 \times 52 \times 1\,920 = 1\,597\,440$ $+ 340\,000$ $+ 127\,500$ $= 2\,064\,940$
Indirekte materiaal
Huuruitgawe
$8\,000 \times 3 \times 12 = 288\,000 \times \frac{700}{300} = 672\,000$ <p>Of $8\,000/100 = 80 \times 700 = 56\,000 \times 12 = 672\,000$</p> <p>Of $8\,000 \times 7 \times 12 = 672\,000$</p> <p>Of $8\,000 \times 12 = 96\,000 \times 700/100 = 672\,000$</p>
Versekering
$120\,250 (/13) - 9\,250 = 111\,000 \times 60\% = 66\,600$

Totaal: 200 punte